

Ojczysty - dodaj do ulubionych / Ciekawostki językowe

MAZURZENIE

O J C Z Y S T Y – D O D A J
D O U L U B I O N Y C H

MAZURZENIE – inaczej: mazurowanie, sakanie, cakanie – to jedna z najbardziej wyrazistych cech wielu dialektów polskich, polegająca na wymawianiu spółgłosek [š], [ž], [č], [dž] jako [s], [z], [c], [dz], np. masz jako [mas], czapka jako [capka], żaba jako [zaba], dżdżownica jako [dzowńica], czyli na zastępowaniu spółgłosek szumiących spółgłoskami syczącymi. Ale uwaga! Głoska [ž] ulega mazurzeniu tylko wtedy, gdy jest zapisywana literą ż, a nie dwuznakiem rz – nie wynika to rzecz jasna z ortografii, lecz jest wynikiem rozwoju fonetycznego wyrazów (dwuznak rz oddaje dawne r zmiękczone, które w nielicznych gwarach zachowało dawne brzmienie). Jeśli zatem chcemy stworzyć tekst gwarowy lub tekst imitujący gwara, to musimy pamiętać, by nie wkładać w usta bohaterów zdań takich jak: Idźże po wodę do „zeki” czy: „Psyjde” do ciebie, i to wartko!, bo formy RZEKI i PRZYJDE będą w gwarach mazurzących wymawiane podobnie jak w języku ogólnym: [žeka], [pšyjde] / [pšijde]. Określenie MAZURZENIE nawiązuje do nazwy MAZURY, którą dawniej odnoszono również do Mazowsza – na tym obszarze bowiem mówiono mazurzącym – i bardzo wyrazistym – dialektem mazowieckim. Gwary i dialekty mazurzące obejmują tereny Mazowsza i Mazur, większej części Małopolski wraz z Orawą i Spiszem, ale bez Rzeszowszczyzny, północny Śląsk aż po Opole i peryferia zachodniej Wielkopolski. Gwary i dialekty niemazurzące to gwary i dialekty Wielkopolski, Kaszub, Kujaw, ziemi chełmińsko-dobrzyńskiej, Kociewia i Warmii oraz południowego Śląska, a także całego wschodniego krańca Polski.